CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

55 nci Birleşim

4 . 5 . 1972 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	402
II. — YOKLAMA	402
III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	402
1. — Başkanlığın; 5 Mayıs Avrupa Günü dolayısıyle, Avrupa Konseyinin önemini belirten açıklaması.	402:404
2. — Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in, dört anarşist tarafından içindeki yolcularla birlikte Sofya'ya kaçırılan THY DC - 9 uçağı ile ilgili olarak Hükümetçe yapılan çalışmalara ve alınan tedbirlere dair gündem dışı demeci.	404:407
3. — Trabzon Üyesi Ö. Lütfi Hocaoğlu'nun, tarihî eserlerimize büyük önem verilmesi gerektiğine dair gündem dışı demeci	407:408
4. — Dilekçe Karma, Bütçe ve Plan, Millî Savunma ve Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân komisyonlarında açık bulunan birer bağımsız üyeliğe seçim.	408
5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/42)	408
6. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması isteyen önergesi (10/43)	408
7. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet düzenini yok etmek amacını güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi (10/45)	408:409
IV. — SORULAR VE CEVAPLARI	409
A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI	*409*
1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, emekli aylıklarına dair soru önergesi ve Başbakan vekili Ferid Melen'in yazılı cevabı (7/44)	409:410

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan, Millî Güven Partisi kontenjanından Türkiye - Avrupa Ekonomik Karma Parlamento Komisyonuna seçilen bir üyenin partilerinden ayrılması sebebiyle partiler arasındaki oranda meydana gelen dengesizliğin giderilmesi konusunda gündem dışı bir demeçte bulundu.

Bakanlar Kurulunun yeniden teşkili için Cumhuriyet Senatosu Üyesi Suad Hayri Ürgüplü'nün görevlendirildiğine ve

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Adalet Bakanı Suat Bilge'ye, Devlet Bakanı İlhan Öztrak'ın vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Kayseri Üyesi Hüsnü Dilekligil'in Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi okundu, gereğinin yapılacağı bildirildi.

Sayın üyelerden bazılarına, Başkanlık tezkeresinde gösterilen sebep ve sürelerle izin verilmesi kabul olundu.

Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısı öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edildi, kanunlaştığı bildirildi.

4 . 5 . 1972 Perşembe günü saat 15,00'te toplanılmak üzere, Birleşime saat saat 18,40'ta son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Sivas
İskender Cenap Ege	*Hüseyin Öztürk*

Kâtip
Diyarbakır
Azmi Erdoğan

SORULAR

Yazılı soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Mehmet Pırıltı'nın, serbest göçmen getirilişine dair yazılı soru önergesi, Dışişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/51)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili İskender Cenap Ege

KÂTİPLER : Hüseyin Öztürk (Sivas), Azmi Erdoğan (Diyarbakır)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun 55 nci Birleşimini açıyorum.

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Başkanlığın; 5 Mayıs Avrupa Günü dolayısiyle, Avrupa konseyinin önemini belirten açıklaması.

BAŞKAN — Sayın üyeler, 5 Mayıs 1949 tarihi, Avrupa Konseyinin kuruluş tarihidir. Malumunuz olduğu üzere, konseye dâhil diğer üyelerle birlikte ülkemizde de her yıl 5 Mayıs tarihi «Avrupa günü» olarak kutlanır.

Cumhuriyet Senatomuzda her yıl 5 Mayıs gününe rastlayan birleşimde, o gün oturum ol-

madığı takdirde bu tarihe yakın tarihteki bir toplantıda anma ve kutlama yapılır. Bugün 4 Mayıs olması dolayısıyle bu şerefli görevi Yüksek Heyetiniz adına ifa etmekten gurur ve sevinç duyuyoruz.

Üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyi, barışın, özgürlüğün ve adaletin bütün dünyaya yapılıp kök salmasına hizmet eden bir kuruluştur. Bu yüce kuruluşun, insanlığın geleceği için ebedî kardeşlik ve barış kaynağı olmasını temenni ederim.

Şimdi, önemine binaen Avrupa Konseyi ile ilgili bir açıklamayı okutuyorum efendim.

Özgürlük, barış ve adalet içinde birleşmiş bir Avrupa düşüncesinin kökleri Avrupa tarihinin ilk başlarına kadar uzanır ve Avrupalı devletlerin yine Avrupa tarihi kadar eskilere dayanan çekişmelerin ve birbirlerine hâkim olma çabalarının yol açtığı kanlı savaşlar ve düşmanlıklara bir son verilmesi isteğinden kaynak alır.

Bu düşüncenin gerçekleşmesi yolunda somut adımlar atılabilmesi için, Avrupa'nın birinci ve ikinci dünya savaşlarının yıkıntı ve ıstırabının içinden geçmesi gerekmiştir.

İkinci dünya savaşının sonunda, bu yönde yapılan çalışmaların en önemli sonuçlarından biri olarak 5 Mayıs 1949'da Avrupa Konseyi kurulmuştur.

Türkiye, siyasî ve iktisadî bakımdan aynı ülkelere sahibolduğu Avrupa ülkeleriyle birlikte hareket ederek, Avrupa Konseyinin kurucu üyeleri arasında yer almış ve bu teşkilâtın Avrupa birliğinin gerçekleşmesine yönelen bütün çabalarına içtenlikle katılmıştır.

Avrupa Konseyi Statüsünün 1 nci maddesine göre konseyin amacı üyelerinin ortak mirasları olan ülkü ve ilkeleri gerçekleştirmek ve korumak ve iktisadî ve sosyal ilerlemelerini kolaylaştırmak amacıyle, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik meydana getirmektir. Bu amaca ortak menfaatleri ilgilendiren meselelerin tartışılması; anlaşmalar yapılması; sosyal, kültürel, bilimsel, hukukî ve idarî alanlarda birlikte hareket edilmesi ve insan haklarının ve anaözgürlüklerinin korunması ve daha da geliştirilmesi yoluyle varılacaktır.

Hukukun üstünlüğü ve sınırları içindeki bütün kişilerin insan hakları ve anaözgürlüklerden yararlanması ilkelerini kabul eden ve konsey amacının gerçekleştirilmesi için samimî ve etkili işbirliği yapan Avrupa ülkeleri konseye üye olabilirler. Bugün konseye İngiltere - Fransa - İtalya - Federal Almanya - İzlanda - İrlanda - İsveç - Norveç - Danimarka - Holanda - Belçika - Lüksemburg - İsviçre - Avusturalya - Nalta - Kıbrıs ve Türkiye üye bulunmaktadırlar. Kurucu üyeler arasında olan Yunanistan; Yunanistan'da kurulan rejimin konseyde yarattığı tepkiler neticesinde 1969 yılı Aralık ayında konseyden çıkmıştır.

Avrupa Konseyinin esas organları Bakanlar Komitesi ve Danışma Meclisidir.

Üye devletlerin dışişleri bakanlarından meydana gelen Bakanlar Komitesinin görevi «Avrupa Konseyinin amacının gerçekleştirilmesi faaliyetinin düzenlenmesidir. Bakanlar Komitesi yılda iki defa toplanır. Komitenin bu iki toplantısı arasında, her üye ülkenin konsey nezdindeki daimî temsilcilerinden kurulu Bakan Delegeleri Komitesi toplanarak, Bakanlar Komitesinin işlerinin yürütülmesinde devamlılık sağlamaktadır.

Konsey üyelerinin, bu arada Türkiye'nin konsey nezdinde büyükelçilik seviyesinde birer daimî temsilciliği vardır.

Bakanlar Komitesine bağlı olarak kurulan 70'den fazla Uzmanlar Komitesi Bakanlar Komitesinin çalışmalarına esas teşkil eden incelemelerde bulunur. Bu komitelerden en önemlileri Kültürel İşbirliği Konseyi, Hukukî İşbirliği Avrupa Komitesi, Suç Meseleleri Avrupa Komitesi, Sosyal Komite, Avrupa Kamu Sağlığı Komitesi ve Tabiatın ve Tabiî Kaynakların Korunması Avrupa Komitesidir.

Üye devletlerin meclislerinin temsilcilerinden meydana gelen Danışma Meclisinin görevi, Avrupa Konseyinin amacı ve kapsamı içine giren her meseleyi görüşmek ve bir sonuca bağlamaktır. Danışma Meclisine Büyük Millet Meclisinden 10 temsilci katılmaktadır.

Meclis çalışmalarını çeşitli komisyonlar hazırlar.

Avrupa Konseyinin idarî işlerini 600 memurun çalıştığı ve başında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bulunan Genel Sekreterlik Teşkilâtı yürütür.

Avrupa Konseyinin daimî merkezi Strazburg'dadır.

Avrupa Konseyi üye devletler konseyin bütçesine nüfusları oranında katkıda bulunurlar.

Konseyin resmî çalışma dilleri Fransızca ve İngilizcedir. Danışma Meclisi ve komisyonlarında çalışma dili olarak bunlara ilâveten İtalyanca ve Almanca da kullanılır.

Konseyin amblemi, mavi zemin üzerinde altın renkli 12 yıldızdan müteşekkil yuvarlak bir çelenk taşıyan bayraktır.

Avrupa Konseyinin kuruluş tarihi olan 5 Mayıs her yıl «Avrupa günü» olarak kutlanır.

Konsey çalışmaları :

Avrupa Konseyi, Avrupa'nın ve dünyanın karşılaştığı önemli siyasî konularda Avrupalı ülkelerce, birleşmiş bir Avrupa'nın, siyasî çerçevesini teşkil amacını gözönünde bulundurarak izlenecek hareket tarzını tespit etmektedir.

Bundan başka, Konseyin sosyal ve bilimsel ilerlemesiyle ilgili çeşitli alanlarda geniş çalışmaları mevcuttur. Bu arada, 1966 yılında Konsey Genel Sekreterinin teşebbüsüyle «Avrupa Toplumunda İnsan» başlıklı bir çalışma programı kabul edilmiştir. Her yıl gözden geçirilmekte olan bu çalışma programı Konseyin üzerine eğildiği işleri önceliklerine göre sıralamakta ve Konsey çalışmalarını düzenlemektedir.

Avrupa Konseyinin bu çalışma programının kapsadığı konular arasında; hukukî işlerde işbirliği, ceza hukuku ve kriminoloji, iktisadî sorunlar, sosyal yapı ve refah, sağlık ve hijyen, tabiatın ve tabiî kaynakların korunması, bölgesel planlama ve mahallî idareler, kültür ve eğitim konuları başta gelmektedir.

İnsan hakları : İnsan haklarının uluslararası alanda korunmasının sağlanması amacıyle yapılan çalışmalar çerçevesinde hazırlanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Avrupa Sözleşmesi 1953 yılında yürürlüğe girmiştir. Temel hakları Uluslararası alanda güvenliğe kavuşturan bu Sözleşme gereğince kurulan, İnsan Hakları Avrupa Komisyonu ve İnsan Hakları Avrupa Divanından müteşekkil yargı mekanizması Sözleşmenin uygulanmasını denetler. Sözleşme ve kurduğu yargı sistemi bu konuda şimdiye kadar atılmış en ileri adımı teşkil eder.

Anlaşmalar : Konsey Statüsünün 1 nci maddesi Konseyin amacının gerçekleştirilmesi yollarından birinin de «Anlaşmalar yapılması» olduğunu belirtir.

Bugüne kadar 65'den fazla Avrupa Anlaşması meydana getirilmiştir. Bu anlaşmalar Avrupa Konseyine üye devletlerin yasalarının ahenkleştirilmesini ve böylece bu ülkeler arasında daha sıkı bir birlik kurulmasını sağlamaktadır.

Konsey çerçevesinde hazırlanan anlaşma ve sözleşmelerden 26'sı tarafımızdan onaylanmış, 15'i ise imzalanmış bulunmaktadır. Diğerlerinin onaylanması işlemleri ileri bir safhadadır.

Avrupa Konseyi toplum yaşantısının her alanını ilgilendiren konularda yaptığı çalışmalarla, gelecekte ortaya çıkacak Avrupa Birliğinin çerçevesini meydana getirmektedir. Avrupa ülkelerini ilgilendiren çeşitli konularda yapılan incelemeler ve parlamenterlerarası görüşmeler ve ayrıca hazırlanan anlaşmalar ve sözleşmelerle ortak Avrupa politikası şekillendirilmekte ve Konsey üyesi ülkelerin yasaları birleştirilmektedir.

Avrupa Konseyi çalışmalarının ürünleri Avrupa milletlerinin bugünkü yaşantısını etkilemekle kalmamakta, bu çalışmalar aynı zamanda yarının ihtiyaçlarını da karşılayacak bir yönde genişlemektedir.

Avrupa Konseyi, bu özellikleriyle, bilim ve teknoloji alanlarındaki ilerlemeler, toplumların yaşantısında meydana gelen hızlı değişmeler ve dünya siyasetinde ortaya çıkan gelişmeler karşısında önemi ve değeri her gün artan Avrupa Birliği çalışmalarının temelini meydana getirmektedir.

2. — Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken'in, dört anarşist tarafından içindeki yolcularla birlikte Sofya'ya kaçırılan THY DC - 9 uçağı ile ilgili olarak Hükümetçe yapılan çalışmalara ve alınan tedbirlere dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Dışişleri Bakanı gündem dışı söz istemişlerdir. Buyurun efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI HALÛK BAYÜLKEN — Sayın senatörler, son kaçırılan uçak olayı ile ilgili olarak Hükümetin görüşünü takdim edeceğim.

3 Mayıs 1972 Çarşamba sabahı 9,35 te Ankara'dan İstanbul'a gitmekte olan Türk Hava

Yollarına ait TK 111 sefer sayılı Boğaziçi adlı DC - 9 yolcu uçağının İstanbul'a inmeye hazırlandığı bir sırada zorla Sofya istikametine gönderilmekte olduğu haber alınmıştır. Bunun üzerine Dışişleri Bakanlığınca, uçak Sofya istikametine uçmakta iken, derhal Sofya Büyükelçiliğimizle temasa geçilmiş ve Büyükelçimiz Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı ile mümkün olan süratle temas ederek, uçak ve yolcuların salimen ve en kısa zamanda Türkiye'ye iadelerinin temini için teşebbüste bulunması ve Bulgar makamlarının alacakları tedbirlerde icabında yardımcı olması için bizzat kendisinin ve Büyükelçilik mensuplarının heran hazır bulunmaları yolunda talimat verilmiştir.

Bilâhara Türk Hava Yollarından, Ulaştırma Bakanlığından ve Sofya Büyükelçiliğimizden alınan teknik bilgilere göre, uçağımız saat 11,04'te Sofya hava alanına inmiştir. Uçakta 3 mürettebat, 3 hostes ve 61 yolcu bulunmakta idi. Yolculardan bir kısmı yabancı uyrukludur. Uçağımız hava alanının talî pistine çekilmiş, yanına yaklaştırılan bir merdivenden uçağı kaçıranlardan biri yere inerek Bulgar makamları ile temas etmiş ve uçağın içindeki yolcuların serbest bırakılmaları maksadıyle bazı şartlar ileri sürmüştür.

Bulgar makamlarının şartların yazılı olarak verilmesini istemeleri üzerine, hava korsanı şartları yazılı olarak vermiştir. Şartlar aynen şöyledir :

a) Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Hüseyin İnan, Kâmil Dede, Necmi Demir ve Ziya Yılmaz derhal serbest bırakılarak Sofya'ya gönderilecek.

b) Bütün Türkiye'de işçi sınıfı üzerindeki baskı ve grev yasağı kaldırılacak.

c) Köylünün 3 bin liraya kadar olan borcu alınmayacak.

d) İsteklerimiz TRT nin haber bültenlerinde okunacak.

Bunların kabul edilmesi için saat 19,00'a kadar mehil verilmiştir. Aksi takdirde uçağı yolcuariyle birlikte havaya uçurulacağını söylemişlerdir.

Sofya Büyükelçimiz aldığı talimat üzerine Bulgaristan Hariciye Nâzırı birinci yardımcısı Luben Petrof ile temasa geçerek, uçağın ve yolcuların salimen Türkiye'ye iadesi esbabının temininı istemiş ve bu işlerin tamamlanmasını müteakıp de hava korsanlarının iadesini beklediğimizi söylemiştir. Bulgaristan Bakan Yardımcısı Büyükelçimize verdiği cevapta; 1970 Eylülünde gene Sofya'ya kaçırılan Türk Havayolları uçağı hadisesinde olduğu gibi, bu sefer de uçaktakilerin canlarını korumak ve uçağı hasara uğratmadan iadeye çalışmak hususlarına dikkat edeceklerini, Bulgaristan'ın Birleşmiş Milletler himayesi altında hava korsanlığına karşı yapılmış olan sözleşmenin mümzii bulunduğunu ve Türkiye ile iyi komşuluk gereklerinin yerine getirilmesi yanında, bu sözleşme ile yükümlendikleri milletlerarası mükellefiyetleri de müdrik bulunduklarını beyan etmiştir.

Talepleri üzerine Bulgaristan makamlarına yolcularımızın bir listesi verilmiştir.

Bu ilk gelişmelerden sonra, Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürü Gacev ve Türkiye Masası Müdürü Venev Büyükelçimizle, Müsteşar, Ataşemiliter ve mahallî kâtibi hava alanına göndermiştir. Büyükelçimiz Dışişleri Bakanlığındaki görüşmeleri tamamladıktan sonra bizzat hava alanına giderek, orada bir odada bulunan korsanla, alan yetkililerinin, Bulgar milisinin, Dışişlerinden bir memurun ve Büyükelçilik erkânının yanında konuşarak kendisini iknaa çalışmıştır. Büyükelçimiz korsanla yaptığı bu konuşmadan edindiği intibaı anlatırken, hava korsanını sinirli, kararlı ve mütecaviz olarak tarif etmiş, korsanın «Onlar bizden 45 kişiyi öldürdü, biz uçaktaki 60 kişiyi öldürsek çok olmaz. Türkiye diye bir şey tanımıyoruz. Bizim davamız milletlerarası davadır, ezilenleri korumaktır, emperyalizmle mücadele etmektir, ben bu mücadelenin neferiyim.» diye ifadelerde bulunduğunu nakletmiştir.

Uçağı kaçıranların hüviyetleri hakkında elimizde bilgiler bulunmakla beraber, bu kimseler hakkında tamamlayıcı malûmat temin edene kadar, şimdilik bir açıklama yapmamak daha doğru olacaktır.

Bakanlar Kurulu dün saat 16,00'da toplanarak durumu ve alınacak tedbirleri tezekkür etmiş ve müzakerelere saat 18,00'den itibaren Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında ve Millî Güvenlik Kurulu üyelerinin de iştiraki ile devam edilmiştir. Müzakereler sırasında Sofya

Büyükelçiliğimiz ve onun vasıtası ile Bulgar makamları ve Ankara'daki Bulgaristan Büyükelçisi ile devamlı temas ve istişareler devam ettirilmiştir.

Bu arada uçak yolcularından İsmet Altıngöz'ün kalb hastası olması nedeniyle uçaktan inmesine, saat 18,00'de tekrar uçağa dönmesi şartıyle, müsaade edildiği bildirilmiştir.

Çeşitli kaynaklardan alınan bilgilere göre uçağı kaçıranlar dört kişidir. Ellerinde tahrip bombaları ve büyük boy tabancalar vardır. Uçağa siyah çanta ile binen korsanlar, Yeşilköy için ilk iniş anonsu verildiğinde ellerinde büyük boy tabancalarla ayağa fırlamışlar ve Türk semalarını terk edinceye kadar yolcuların ellerini başları üzerinde tutturmuşlardır. Saat 18,00'den sonra Büyükelçiliğimizden alınan telgraflara göre Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı mühletin uzatılmaya çalışılmasını bir düşünce olarak ileri sürmüştür. Toplantı halinde bulunan Hükümetimiz, mühletin uzatılmasında fayda mülâhaza ederek, bu yola gidilmesini tervicetmiş ve Sofya Büyükelçimize gereken talimatı göndermiştir.

Bunun üzerine Bulgar makamları korsanlara işin tezekkürü için zamana ihtiyacolduğunu söylemişlerdir. İfadelerine göre, korsanlar kendilerine siyasî iltica hakkı tanınması şartı ile müddetin uzatılmasına razı olmuşlardır. Bulgarlar da, korsanlara bu hakkı vermek suretiyle saat 19,00 olarak konmuş olan zaman kaydının 4 Mayıs 1972 sabahı saat 06,00'ya kadar uzatılması temin edilmiştir. Korsanlar ayrıca 70 kişilik yemek gönderilmesini istemişler ve bu istekleri yerine getirilmiştir.

Uzatmayı müteakıp Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı Büyükelçiliğimize bir muhtıra vererek aşağıdaki hususları beyan etmiştir :

«Türk Havayollarına ait DC - 9 yolcu uçağının zorla Sofya'ya indirilmesi ile ilgili olarak Bulgar makamları bahse konu uçağın havaya uçurulmasını önlemek üzere gereken her şeyi yapmıştır. İnsanî düşüncelerle hareket eden Bulgar Hükümeti can kaybına meydan vermemek uğrunda silâhlı 4 kişiye iltica hakkı tanımak zorunda kalmıştır. Siyasî iltica hakkının verilmesini müteakıp, Bulgar tarafı ülkesinde Bulgar kanunlarının ihlâli olayını koğuşturma hakkını mahfuz tutar.»

Muhtıranın metni budur.

Konunun müzakeresi neticesinde Bakanlar Kurulunca Bulgar Hariciyesine bildirilmek üzere Sofya Büyükelçiliğimize gönderilen talimat da, Hükümetin bu durumdaki tutumunu teyidetmiştir. Ancak durumun vahameti ve yolcuların hayatlarının kurtarılması gözönünde bulundurularak, salimen iadelerini sağlayabilmek gibi güç şartlar karşısında bulunan Bulgar Hükümetinin korsanlara tanıdığını bildirdiği iltica hakkının anlayışla karşılandığını ifade etmiştir. Ayrıca, uçak yolcuları ve mürettebatının kurtarılması mesuliyetini taşıyan Bulgaristan Hükümetinin, kazanılan ilâve zaman ve fırsat içerisinde gerekli tamamlayıcı bütün tedbirleri almasını beklemekteyiz» demiştir.

Görüşmelerin bu ilk kısmını saat 20,15'te tamamlayan Bakanlar Kurulu, saat 22,00'de yeniden toplanarak konunun bütün veçheleri ve muhtemel neticeleri üzerindeki tetkiklerine saat 24,00'e kadar devam etmiştir.

Dün gece sabaha kadar Başbakan yardımcısı ve bazı Bakan arkadaşlarla durumu adım adım izledik. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği, Federal Almanya, Fransa, Japonya hükümetleri ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri nezdinde de teşebbüse geçilerek, uçak yolcularının hayatlarının kurtarılması yolundaki çabalarımıza yardımcı olmalarını temin eyledik.

Yukarda sayılan memleketlerin Birleşmiş Milletlerdeki temsilcileri de Genel Sekreter Waldehim nezdinde teşebbüslerde bulunmuşlardır. Genel Sekreter, konuyu beynelmilel Kızılhaç Teşkilâtına intikal ettirerek, bu teşkilâtın da ilgi ve yardımlarını rica etmiştir.

Bu sabah durum şöyle idi: Rahatsızlık geçiren 9 kişi uçaktan çıkarılarak hava alanı hastanesine kaldırılmıştır. Sofya Büyükelçimiz bu sabah hastaları hastanede ziyaret etmiştir. 6 kişinin kalb hastası olduğunu, birinin mide sıpazmı geçirdiğini, 2 hostesin de sinir hastalığına uğradığını tespit etmiştir. Büyükelçi her bir hasta ile görüşerek Türkiye'deki adreslerine gönderilmek istedikleri mesajları almışlar. Mesajlar Dışişleri Bakanlığımızca yerlerine ulaştırılmaktadır.

Büyükelçimizin bu sabah uçaktan çıkan hastalardan aldığı bilgilere göre, uçak içinde tansiyon gevşemiştir. Öğrenildiğine göre korsanlar

zaman zaman yolcuları hava aldırmak için 15 kişilik gruplar halinde uçak kenarına silâh altında çıkarmaktadırlar. Uçağa sabah kahvaltısı almışlar, öğle yemeği de istemislerdir. Bu arada korsanların Bulgar yetkilileri ile görüşmeleri fasılalarla devam etmektedir. Hükümetimiz olayın başından beri bu meselenin bir tek can kaybı dahi olmaksızın neticelendirilmesi için bütün gayreti sarf etmektedir.

Can güvenlikleri Bulgar Hükümetinin teminatı altında olan Türk Havayolları uçağının yolcu ve mürettebatının hayatlarının kurtarılması yolunda Bulgar Hükümeti ciddî çalışmalar harcamaktadır. Bakanlar Kurulu durumu hassasiyetle ve yakından izlemektedir. Yeni gelişmelere göre, bugün Sayın Cumhurbaşkanımızın riyasetinde tekrar toplanacaktır.

Bu konuda muhterem senatörlerden bir ricada bulunmak istiyorum: Gerek Hükümetimizce, gerek Bulgar makamlarınca sürdürülmekte olan gayretlerin güçlüklerle karşılaşmaması için; bugün için bu konuda görüşme yapılmamasını ve Hükümetten soru sorulmamasını istirham ediyoruz. Görüldüğü gibi, nazik ve muhataralı bir konu ile meşgul bulunmaktayız. Masum vatandaşlarımızın ve yabancıların hayatlarının vikayesi söz konusudur. Şüphesiz ileride meseleyi her yönü ile görüşmek mümkün olacaktır. Ancak sayın senatörler, bugün için sizlerden bu ricamızı mazur göreceğinizi ümideder, hepinizi saygı ile selâmlarım (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

3. — Trabzon Üyesi Ö. Lütfi Hocaoğlu'nun, tarihî eserlerimize büyük önem verilmesi gerektiğine dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Efendim, gündem dışı söz isteyen arkadaşlarımız var. Önergelerini okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Tarihî eserlerimize istenilen ilginin gösterilmediği hakkında görüşlerimi açıklamak üzere Cumhuriyet Senatosunun bugünkü 4 . 5 . 1972 günlü Birleşiminde gündem dışı söz verilmesini saygılarımla arz ederim.

4 . 5 . 1972

Trabzon Senatörü

Ömer Lûtfi Hocaoğlu

BAŞKAN — Sayın Ömer Lûtfi Hocaoğlu, gündem dışı buyurunuz.

ÖMER LÛTFİ HOCAOĞLU (Trabzon) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Bugünkü hava içinde huzurunuzu işgal etmiş olmanın üzüntüsü içindeyim. Fakat inancım şudur ki, Devlet işleri devam eder ve vazifeler yapılır.

Çok değerli arkadaşlarım, Anadolu işgal ettiği coğrafî durum ve sahibolduğu değişik ve müsait şartlar bakımından dünyamızda önemli bir bölge olmak durumunu tarih boyunca muhafaza etmiştir. Bu itibarla tarihin her devrinde yeni ve değişik medeniyetlerin merkezi olmuştur. Bu sebeple büyük değer taşıyan tarihî eserlerimiz güzel vatanımızın doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine serpilmiş; hiç bir ülkeye nasibolmayan şekilde Anadolu'yu süslemektedir.

Devlet ve millet olarak bu imkânlardan faydalandığımızı, bu emsalsiz eserlerin kıymetini bildiğimizi ifade etmek durumunda olmadığım için samimî olarak üzüntü duymaktayım.

Muhterem arkadaşlarım,

Turist için Bakanlığımız, eski eserler için Genel Müdürlüğümüz var. Ayrıca bu teşkilâtla ilgili çok konforlu bürolarımız var ve gerektiği zamanda bol bol sözlerimiz var; sadece bu işe lâyık olduğu değeri veren sorumlu kişilerimiz yok, ortada yapılmış işlerimiz yok. Bu eserler bir hazinedir muhterem arkadaşlarım. Bergama'sı, Efes'i, Göreme'si, Nemrut Dağı ve saireşi ile kıymeti ölçülemiyecek değerlerimiz var.

Dünya'da 7 harikadan bahsedilir. İskenderiye Feneri, Babil'in asma bahçeleri, Mısır'ın ehramları, Rodos'un heykeli, Bodrum'daki kıral mezarı, Çin Setti ve Paneton. Vatanımızda da bilinmeyen ne harikalar mevcuttur. Bir örnek vermek istiyorum:

Çok değerli arkadaşlarım,

Anadolu'nun ortasında bir Kaymaklı kasabamız vardır. Burada bir yeraltı şehri mevcuttur. Bunun ne tarihini biliyoruz, ne içini temizleyebilmişiz, ne reklâmını yapabilmişiz. Hatta öyle ki, girişini dahi yapamamışız; yağmurlu havalarda ön kısmı gölleniyor, toplanan suyu tenekelerle boşaltmak mecburiyeti oluyor.

Muhterem arkadaşlar, Yugoslavya'da bir mağara vardır. «Posta Yunska Yama» mağarası denir. Senede bu mağarayı 600 bin kişi ziyaret

eder. Bu mağara tabiatın bir eseridir, sonradan insan eli ile eklenmiş hususlar mevcuttur. Halbuki bizim Kaymaklı yeraltı şehri insanoğlunun eseri, insan azminin neler yaptığını gösteren emsalsiz bir örnektir.

Çok muhterem arkadaşlarım, bu mağaranın özelliklerini dile getirmek, bunun ihtişamını sözle belirtmek imkânsızlığı içindeyim. Çok arzu ederdim ki, bu küçük kasabanın belediyesi zengin olsun ve çok değerli muhterem arkadaşlarımı buraya davet etsin, onlarda gözleriyle görsünler ve ondan sonra bu hazinenin, bu eserin değerini anlamış bulunsunlar.

Çok muhterem arkadaşlarım, bu mağara için bu yeraltı şehri için söylentiler çoktur. Bir kısmı Hititlerden kaldığını ifade der, diğer bir kısmı bunun Bizanslılar Devrinde yapıldığını söylerler. Fakat, kısaca özelliklerinden bahsetmek istiyorum: 8 katlıdır, her katında 3 484 oda vardır, ceman 27 872 odalı bir yeraltı şehridir. 100 metre derinliğindedir, 8 adet su kuyusu ve havalandırma bacaları vardır.

Dikkatinizi çekmek isterim, şimdiki devirde apartmanlarda dahi iyi bir havalandırma yapılmadığı düşünülürse, bu derin yeraltı şehrindeki havalandırmanın fevkalâde mükemmel çalıştığı görülmekte ve insan hakikaten hayretini gizleyememektedir.

Muhterem arkadaşlar, böyle değerli bir tarihî esere sahibolan milletimiz, nedense buna lâyık olduğu değeri vermemiştir. Meselâ, buraya gittiğiniz zaman bu yeraltı şehrinin çok basit bir planını dahi göremezsiniz. Mağaranın kapısında neye aittir, neyi gösterir, kimler zamanında yapılmıştır, buna dair bir levhası dahi yoktur. Hülâsa, tamamen kimseniz ve bakımsız bir yerdir. Tesadüfen Bekir Mermerci isimdeki bir arkadaşın bu mağaranın içine girip kaybolmasından sonra (ki, 12 saat sonra ancak dışarı çıkabilmiştir) bu yeraltı şehrinin büyüklüğü anlaşılmış ve ilgililerin nazarı dikkati buraya çekilmiştir; fakat yine de yapılan en ufak bir şey yoktur. Turizm Bakanlığı ufak bir para vermiştir, mağara içinde bir diskotek açılmıştır, bu diskotekte Amerikan Koka Kolasından başka bir şey satmaya müsaade edilmez. Bu kasaba halkının iyi şaraplarının satılmasına da müsaade edilmez. Mağara içinde elektrik yoktur. Hülâsa; çok bakımsız ve milletimize lâyık olan bu eserin değerini bilmediğimiz kanısını uyandıracak şekilde üzücü bir manzara arz etmektedir.

Muhterem arkadaşlar, bir şehre fabrika yapılır, bunlardan belediyeler gelir temin eder; fakat ne yazık ki, bu tarihî eserden o küçük kasabanın belediyesine 40 para verilmez. Bunu da anlamak cidden güçleşmektedir. Bunun yanında, bu köy belediyesine, şehrin temizliği, etrafının yapılması yükleri de yüklenmiştir.

Bu konuşmamı, uygun olmayan bir günde sadece ilgililerin nazarı dikkatini çekmek ve arkadaşlarıma Türkiye'de hakikaten eşine rastlanmayan bir tarihî eserin mevcudolduğunu haber vermek için yaptım.

Saygılarımı sunarım efendim (Alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Hocaoğlu teşekkür ederiz.

Gündeme geçiyoruz efendim.

4. — Dilekçe Karma, Bütçe ve Plan, Millî Savunma ve Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar İskân komisyonlarında açık bulunan birer bağımsız üyeliğe seçim.

BAŞKAN — Gündemin birinci maddesi, çeşitli komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim yapılmasını öngörüyor; fakat adaylar belli olmadığı için bu seçimleri yapamıyoruz.

5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/42)

BAŞKAN — Kars Üyesi Sayın Sırrı Atalay?.. Yoklar.

Gelecek birleşime bırakılmıştır.

6. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması isteyen önergesi (10/43)

BAŞKAN — Sayın Sırrı Atalay?... Yoklar.

Gelecek birleşime bırakılmıştır.

7. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet düzenini yok etmek amacını güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato araştırması isteyen önergesi (10/45)

BAŞKAN — Sayın Hamdi Özer?.. Yoklar.

Gelecek birleşime bırakılmıştır.

Gündemde başka bir madde bulunmadığından;

9 Mayıs 1972 Salı günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

(Kapanma Saati : 15,35)

IV. - SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, emekli aylıklarına dair soru önergesi ve Başbakanvekili Ferid Melen'in yazılı cevabı (7/44)

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygıyle rica ederim.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi
Sırrı Atalay

SORU :

Emekli memurla çalışan kamu personeli aylıkları ilgisi, emeklilerin durumları ayrılığı uzun yılların derin konusu idi. Bir yasa ile irtibat sağlandı ve bazı malî mülâhazalarla emekli aylıkları düzenlendi. Ancak tatbikatta iki ödeme şekli yeniden farklılıklara başlandı Böyle devam ederse geçmişin içinden çıkılmaz çeşitli farklılıkları başlamış olacaktır.

1970 yılından önce emekli olanlar artırılan emekli aylıklarına uygun tam emekli aylıklarını alamamakta, 1970 Mart ayından sonra emekli olanlar yasa ile tanzim edilen aylıkları almaktadırlar. Böylece emekli aylıkları statüsünde 1 Mart 1970 yılı öncesi ve sonrası ayırımı doğmuştur.

1970 yılından önce emekli olanlara yasa ile düzenlenen emekli aylıklarının tam farkla verilmesi Bakanlar Kurulu kararına bağlanmıştır.

Hayat pahalılığı ağır ve ciddî bir yük olarak hergün günlük hayatın üstünde kaygı ve sıkıntıları artırarak acısını göstermektedir. Emeklilerden bir kısmının kısmen farklı aylık alması çoğunluğunun almaması ve günün güç şartları içinde adalet ölçülerine ters düşmektedir. Bayramdan önce yasa ile düzenlenen emekli aylıklarının tam farklarla verilmesi hususunda Hükümet ne düşünmektedir?

T. C.
Başbakanlık 2 . 5 .1972
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 77-149/4495

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 13 . 4 . 1972 tarih ve 7/44-55/13186 sayılı yazımız.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, emekli aylıklarına ilişkin yazılı soru önergesinin cevabı üç nüsha olarak eklice sunulmuştur.

Saygıyle arz ederim.

Ferid Melen
Başbakan V.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın Emekli aylıklarına ilişkin olarak Başbakan'a yönelttiği yazılı soru önergesinin cevabıdır

Önergede emekli aylıklarının düzenlenmesi hakkındaki Kanunun uygulanmasında, Mart 1970 tarihinden sonra emekli olanlar, aylık farklarını aldıkları halde, bu tarihten önce emekli olanların aylık farklarının ödenmesinin geçiktiğinden bahisle, bunların tam olarak verilmesi hususunda Hükümetin ne düşündüğü sorulmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair olan 31.7.1970 tarihli ve 1327 sayılı Kanunla kabul edilen gösterge ve kat sayı itibarıyle aylık tutarlarından meydana gelen yükselmelerin; emekli, adî malüllük, vazife malüllüğe, dul ve yetim aylıklarına intikali 8 . 7 . 1971 tarihli ve 1425 sayılı Kanunla sağlanmıştır.

Sözü geçen Kanunun yürürlüğünden önce bağlanmış olan aylıklar, biri 1 . 3 . 1970 tari-

hinden önce bağlanmış, diğeri bu tarihten 28 . 2 . 1971 tarihine kadar bağlanmış aylıklar olarak iki katagoride mütalaa edilmiştir.

1425 sayılı Kanunla; 1 . 3 . 1970 tarihinden önce bağlanmış aylıkların, personel aylıklarına paralel olarak 1 . 3 . 1970 tarihinden geçerli olarak yükseltilmesi, sözü geçen tarihten sonra bağlanmış aylıkların da bağlandıkları tarihten itibaren yükseltilmesi kabul edilmiştir.

Bunlardan, 1 . 3 . 1970 - 28 . 2 . 1971 tarihleri arasında bağlanmış aylıkların, personel kanunlarına göre, intibakları yapılmış ve emekli aylıkları yeni tutarlara göre ödenmekte olduğu halde, 1 . 3 . 1970 tarihinden önce bağlanmış aylıklar eski barem rejimindeki esaslara göre tespit edilmiş olduğundan, bu aylıkların yükseltilebilmeleri için evvelemirde personel kanunlarına göre muadili derecelerin bulunması gerekmektedir.

Bu aylıkların yükseltme esaslarının ne suretle tespit edileceği, 1425 sayılı Kanunun geçici 3 ncü maddesinde gösterilmiştir. Buna göre yükseltme esaslarının en geç 6 ay içerisinde tespit edilmesi ve yükseltme işlemlerininde yükseltme esaslarının Bakanlar Kurulunca tespiti tarihinden itibaren bir yıl içinde bitirilmesi lâzımgelmektedir.

Bu aylıkların yükseltme esaslarını tespit etmek üzere sözü geçen kanunun geçici 3 ncü maddesine göre, Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı, T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve ilgili kurumların temsilcilerinden teşkil edilen Komisyon 6 aylık süre içinde çalışmalarını bitirmiş, hazırlanan rapor 30 . 12 . 1971 tarihinde Bakanlar Kurulunca onaylanmıştır.

T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce, Bakanlar Kurulunca onaylanan esaslar dairesinde yükseltme işlemine başlanılmıştır.

Bu yükseltmeler, Emekli Sandığınca herhangi bir müracaat aranmadan en yaşlılardan başlanmak üzere, kanun hükmü gereğince en geç bir yıl içinde yapılacak ve aylık farkları 1 . 3 . 1971 tarihinden geçerli olarak ilgililere ödenecektir.

Bununla beraber, 1 . 3 . 1970 tarihinden önce emekliye ayrılmış bulunanlara yükseltme işlemleri sonuna kadar, eski hükümlere göre bağlanmış aylıklarının % 50'si oranında avans verilmeye devam olunmaktadır.

Her ne kadar, soru önergesinde, 1 . 3 . 1970 tarihinden sonra emekliye ayrılmış olanların, aylık farklarının verildiğine işaret olunmakta ise de; bunlara ancak 1425 sayılı Kanunun geçici 1 nci maddesinin son fıkrası gereğince (Personel aylıklarında olduğu gibi) 1 . 12 . 1970 - 28 . 2 . 1971 tarihleri arasındaki aylık farkları ödemiş olup, emekliye ayrıldıkları tarihle 1 . 12 . 1970 tarihi arasındaki farkları, (1.3.1970 tarihinden önce emekli olanlarla birlikte) Bakanlar Kurulunca belirtilecek zaman, şekil ve usule göre kendilerine ödenecektir.

Ferid Melen
Başbakan V.

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

55 NCİ BİRLEŞİM

4 . 5 . 1972 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Dilekçi Karma, Bütçe ve Plan, Millî Savunma ve Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân komisyonlarında açık bulunan birer bağımsız üyeliğe seçim.

II

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/42)

2. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plana gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması isteyen önergesi (10/43)

3. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet düzenini yok etmek amacını güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi (10/45)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER